

DATOS IDENTIFICATIVOS

Aprendizaxe das ciencias sociais

Materia	Aprendizaxe das ciencias sociais			
Código	O05G110V01601			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Cid Galante, Rosa María			
Profesorado	Cid Galante, Rosa María			
Correo-e	rosa@edu.xunta.es			
Web				

Descrición xeral

Como se entende que en Infantil non se establece diferenciación de materias senón que a aprendizaxe concíbese de forma global é necesario que teñamos en conta este aspecto para ir introducindo as cuestións e contidos das Ciencias Sociais. Esta materia formaría parte, segundo o Decreto 330/2009, do 4 de xuño, no que se establece o currículo da educación infantil na Comunidade Autónoma de Galicia da área do COÑECEMENTO DO CONTORNO. Por tal motivo, debemos aportar as ferramentas necesarias para que os futuros docentes saiban enfocala de forma práctica e dinámica e coa capacidade suficiente para elaborar recursos e técnicas de ensinanza-aprendizaxe así como que teñan uns coñecementos teóricos suficientes da súa didáctica. Sabemos que tratamos nunha etapa de profunda concreción polo que hai que ter en conta como o neno infantil percibe o contorno.

O futuro docente ten que ter claro que nestas idades aínda estamos nun período preconceptual onde as nocións do tempo e o espazo, no seu sentido abstracto, están fóra do alcance do neno e a representación dos obxectos e dos feitos van variando pola superposición doutros novos. O proceso cognitivo faise de forma global e a observación e manipulación xogan un papel esencial. As nocións de espazo e tempo están en relación co seu propio eu ou corpo e non distingue duración-pasado. Os ámbitos de socialización, os fenómenos diversos do contorno, a adquisición doutros aspectos sociais como os valores, a moral, a política...son viables na infancia pero hai que ter claro como son percibidos ou poden ser asimilados polos nenos e nenas de infantil.

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A7	Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia
A9	Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación

B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecer os fundamentos do currículo desta etapa	A1 A9 A11 A12	B1 B2 B3 B6 B8 B21 B22
Coñecer as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes sobre el medio social	A1 A2 A11 A12	B1 B2 B3 B13 B14 B15 B22
Coñecer as estratexias didácticas para desenvolver as nocións espazo-temporais	A1 A2 A3	B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B12 B13 B14 B19
Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, las creencias e os movementos sociais e políticos ao longo da historia	A1 A2 A3 A4	B1 B2 B3 B6 B9 B12 B13 B14 B19
Elaborar propostas didácticas en relación coa aprendizaxe do medio social en laEducación Infantil	A1 A2 A3 A12	B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B17

Promover o interese e o respecto polo medio natural, social e cultural a través de proxectos didácticos adecuados	A1 A2 A3 A12	B1 B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B17
Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da Información e la Comunicación na aprendizaxe do medio social	A1 A7	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B13 B14 B16 B17 B21

Contidos

Tema	
1. BLOQUE 1. Desenvolvemento de experiencia seducativas e materiais didácticos da área	Elementos para a programación didáctica nas Ciencias Sociais na Educación Infantil. Actividades para a Didáctica das Ciencias Sociais en Educación Infantil. Elaboración e defensa dunha Unidade Didáctica en Coñecemento do Medio. Erros comúns nas Unidades Didácticas. Contidos curriculares do ámbito do contorno. Selección e adecuación dos contidos do contorno no proceso evolutivo do neno/a de infantil. Dificultades dos nenos de infantil para adquirir as nocións máis abstractas de normas, valores, política, etc. A Metodoloxía globalizadora en educación infantil, a base dunha boa asimilación e aprendizaxe polo sincretismo infantil: Traballo por proxectos de Kilpatrick; Método de descubrimento; ABP (aprendizaxe baseada en problemas); Centro de Interese de Decroly, etc. *Recursos e materiais. Propostas editoriais e propostas dun profesor programador e non aplicador. Clasificación do material e tipos.
2. BLOQUE 2. Epistemoloxía e contido da área de Ciencias Sociais	Introdución ás Ciencias Sociais: concepto e trazos que as caracterizan. Cales son as Ciencias Sociais? Definicións. As Ciencias Sociais na Escola: contidos en Educación Infantil. Ciencias que estudan as CCSS. Ciencia interdisciplinar axeitada para a percepción sincrética en educación infantil. Axuste das Ciencias Sociais ás características psicoevolutivas dos nenos de infantil. Ata onde poden adquirir conceptos sociais e como ?
3. BLOQUE 3. A construción dos conceptos e nocións para o coñecemento do medio social	Desenvolvemento e evolución das nocións espaciais. Desenvolvemento e evolución das nocións temporais. Tratamento didáctico da obra de arte. Os recantos da historia Os recantos da xeografía Os recantos da arte e museo Experiencias piagetianas da adquisición das nocións temporais e espaciais no neno de infantil.
Vocabulario da materia	Adquisición dun vocabulario básico.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	20	40
Traballos de aula	15	45	60
Traballos tutelados	10	20	30
Presentacións/exposicións	1	5	6
Titoría en grupo	5	5	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	<p>É necesario aplicar unha metodoloxía que fomente a participación activa e a motivación do alumnado, só deste xeito a aprendizaxe adquire un carácter significativo. O profesorado xoga aquí un papel primordial xa que ten que dinamizar a clase, crear un clima propiciatorio de ensino-aprendizaxe, resolver dúbidas e dirixir ben e coordinar, sempre dende o respecto, todas as propostas de traballo. Ser aberto ás suxestións que poidan enriquecer a materia dende a perspectiva construtivista. É por iso importante a metodoloxía seguir, cun diálogo fluído entre educador e educando.</p> <p>No inicio faranse actividades introdutorias: Para todo o grupo-clase</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avaliación dos coñecementos previos do alumnado así como das súas inquiredanzas. - Presentación xeral da materia e a súa organización cun cronograma. - Orientacións acerca da bibliografía. <p>Nas sesións de todo grupo o procedemento é o seguinte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Síntese dos temas por parte do/a profesor/a, propiciando o diálogo permanente co alumnado e resolvendo todo tipo de dúbidas. - Presentación de materiais básicos para o traballo de cada tema. - Establecemento das pautas para: a preparación xeral da materia, a análise das lecturas obrigatorias (principalmente artigos), a realización de traballos breves sobre un aspecto ou artigo interesante e a exposición de traballos. - Moderación de debates en grupos. - Organización e revisión das actividades individuais e grupais realizadas na aula e que serán sempre avaliadas pola profesora. - Organización e revisión das exposicións dos estudantes diante da clase. <p>Todas estas pautas teñen que servirnos para conseguir os obxectivos propostos na materia. Deben permitir unha atención individualizada, deben axudar a resolver dúbidas, a facer un seguimento do alumnado, etc. Unha boa teoría se sustenta nunha boa práctica, entendendo neste caso por práctica a metodoloxía que apliquemos.</p>
Traballos de aula	<p>Dividida a clase en dous grupos que irán alternándose a profesora vai propor en cada sesión traballos prácticos que gardan relación co tema teórico que se está a desenvolver, polo tanto, caracterizarase por:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Traballo en profundidade dun tema (monográfico). - Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais. - Lectura e comentario de textos. - Visualización e comentario de material audiovisual. - Elaboración de materiais didácticos co emprego das TIC (programas como PIPO, POTATOES[]), montaxes audiovisuais prácticos para a aula. - Realización de experiencias prácticas de CCSS para desenvolver na aula de infantil: elaboración de maquetas, xogos e experiencias espazo-temporais, aplicación da literatura e música na comprensión do contorno; programar unha saída didáctica... <p>Estes traballos de aula serán revisados pola profesora e puntuados.</p>
Traballos tutelados	<p>Dividíndose o gran grupo en grupos pequenos de 4-5 para a realización de traballos. A profesora propón unha grande variedade de traballos a realizar debendo o alumnado decantarse por algún. Logo procédese á titorizalos facilitando sempre a profesora a información necesaria e resolvendo dúbidas. Animando ao alumnado cando este se vexa con dificultades.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Titorización individual e en grupos reducidos. - Organización e revisión dos diferentes traballos e actividades realizados polos estudantes. - Seguimento e apoio na realización de traballos. - Entrevistas individuais para o seguimento individualizado do proceso de aprendizaxe. <p>A titorización sempre terá un carácter aberto e flexible a todo tipo de suxestións. Tamén debe preparar para as exposicións axudando a profesora en asesoramento de como debe realizarse.</p>
Presentacións/exposicións	<p>É, sen dúbida, un dos aspectos máis interesantes da materia. É poñer en proba a dispoñibilidade do alumnado, a demostración de como se organizaron, como se distribuíron as tarefas, como se relacionaron e, en definitiva, é o culmen dunha tarefa complexa por varios motivos (polo propio traballo, pola colaboración, pola integración grupal...) e o principal é que todos eles deberon realizar un traballo que sexa viable a súa aplicación real e na exposición así debe reflectirs. Estas exposicións realizaranse nas sesións de gran grupo xa que é importante que os seus compañeiros e compañeiras aprecien o traballo, en definitiva resulta ser unha "aprendizaxe entre iguais".</p>
Titoría en grupo	<p>A profesora sempre manterá unha relación directa co alumnado, atendendo ás súas dúbidas sobre a materia, traballos, exames, etc. Para iso sempre teremos á nosa disposición a plataforma FAITIC que nos vale de medio para contactar, enviar traballos, suxestións, comentarios, anuncios, etc. Por suposto as horas de titoría están á disposición do alumnado.</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Por medio dunha atención personalizada podemos coñecer o proceso de aprendizaxe e traballo do alumnado. Dita atención personalizada se desenvolverá tanto nas titorías como por medio da plataforma FAITIC, así como polo correo electrónico. A profesora estará sempre dispoñible para resolver todas as cuestións de materia que se precisen aclarar.
Traballos tutelados	Por medio dunha atención personalizada podemos coñecer o proceso de aprendizaxe e traballo do alumnado. Dita atención personalizada se desenvolverá tanto nas titorías como por medio da plataforma FAITIC, así como polo correo electrónico. A profesora estará sempre dispoñible para resolver todas as cuestións de materia que se precisen aclarar.
Titoría en grupo	Por medio dunha atención personalizada podemos coñecer o proceso de aprendizaxe e traballo do alumnado. Dita atención personalizada se desenvolverá tanto nas titorías como por medio da plataforma FAITIC, así como polo correo electrónico. A profesora estará sempre dispoñible para resolver todas as cuestións de materia que se precisen aclarar.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Traballos de aula	Comentarios de texto participación en debates, propostas... Sobre os traballos escritos que se solicitan das sesións de grupo medio. Cualificaranse por parámetros de ben, moi ben, regular, bastante ben. Ben se presentan por sesión ou ben se presentan ao final do cuadrimestre por medio de dossier. De forma individual darán contestación ás preguntas propostas en cada tema que serán enviadas e corrixidas por medio da plataforma faitic e levarán nota numérica. Tamén presentarán exercicios de elaboración de unidades didácticas e encadramento de elementos por apartados seguindo unha plantilla. Exercicios sobre o currículo.	10
Traballos tutelados	De forma individual darán contestación ás preguntas propostas por cada tema que serán enviadas e corrixidas por medio da plataforma faitic e levarán nota numérica. Tamén presentarán exercicios de elaboración de unidades didácticas e encadramento de elementos por apartados seguindo unha plantilla.	10
Presentacións/exposicións	Presentación y defensa de la Unidad Didáctica seleccionada ou doutro tipo de traballo: Traballo por proxectos, maletas pedagóxicas; Elaboración de recursos para traballar temáticas de CCSS; Experiencias de CCSS para aplicar en Educación Infantil; Traballo con libros, contos, cancións e propostas para traballar as CCSS en infantil. Aquí terase en conta os seguintes apartados: a) exposición b) traballo escrito c) titorización d) Autoavaliación	30
Probas de resposta curta	Realizaranse dous parciais con preguntas de resposta curta, que se extraerán das preguntas que previamente cada alumno/a foi entregando por plataforma faitic no prazo indicado e corrixidas individualmente.	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado realizará dous parciais repartíndose a materia en dous bloques. No caso de que estean aprobados os dous parciais non habería que acudir ao exame final.

Cando a materia quede suspensa establecerase un sistema de recuperación no cal a profesora asesorará ao alumno/a e lle indicará unha serie de pautas para poder superala.

Aquell alumnado que non poida asistir ás clases por motivos xustificadas deberá seguir o proceso docente a través de FAITIC e deberá presentar os traballos como os demais compañeiros/as, para iso a profesora sempre estará dispoñible para resolver cantas dúbidas xordan. Tamén deberán realizar un traballo de aula ou ben en grupo ou ben individual.

A asistencia será tida en conta, establecendo a profesora o criterio que considere máis oportuno para facer un seguimento da asistencia a clases. A cualificación final pode matizarse tendo en conta este aspecto.

A profesora tamén propondrá traballos voluntarios-extra. O alumnado que queira pode presentalos. Estes sempre van subir a cualificación final, nunca baixala. Aqueles alumnos/as que non presenten estes traballos non verán mermada, en absoluto, a súa cualificación final.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendaremos para as clases unha bibliografía co obxectivo de que servan para elaborar os traballos teóricos de aula e outros ofrecelos como recomendables para o alumnado que queira profundar na materia.

- AYALA, F: Introducción a las Ciencias Sociales. Madrid. Aguilar.
- BENEJAM, P. (1978): Los contenidos de las Ciencias Sociales. Cuadernos de Pedagogía nº 168.
- BLAKE, Quentin (2005): *Cuéntame un cuadro*. Ed. Serres. Barcelona.
- CALLEJO, M. y LLOPIS, C. (1992). Planos y mapas. Actividades interdisciplinares para representar el espacio. Madrid. Narcea. M.E.C.
- COLECCIÓN UNESCO (1979): *Método para la enseñanza de la Geografía*. Edit. Teide. Barcelona.
- DEBESSE-ARVISET, M.L. (1983): El entorno en la escuela: una revolución pedagógica. Barcelona. Fontanella.
- DEL MORAL, J. (1999): *Historia y Ciencias humanas*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- DESNOËTTLES, Carolina : *Mirar el arte a través de los siglos*. Factoría K de libros.
- DOMÍNGUEZ Y OTROS. (1999): *El Museo. Un espacio para el aprendizaje*. Edit. Librería
- DUCH, J. (1979): [La Arqueología en la Escuela], en Rev. Reforma de la Escuela, nº 13,
- ESCALANTE, F. (1999): *Una idea de las Ciencias Sociales*. Edit. Librería Pedagógica. Madrid.
- FERNÁNDEZ, D. Y OTROS (1987): *Recursos pedagógicos del entorno*. Edit. Cincel. Madrid.
- FLORES, P.: [Trabajos de campo en Geografía], en La Escuela en acción, nº 10; pg. 463.
- FREDHAN, M. (1981): *Corrientes de investigación en las Ciencias Sociales*. Edit. Tecnos. Madrid.
- FURTH, H.G. (1971): *Las ideas de Piaget. Su aplicación en el aula*, Kapelusz, Buenos Aires.
- GARCÍA NOVELL, F. (1992), *Inventar el Periódico*, Ediciones de la Torres, Proyecto didáctico Quirón, Madrid.
- García Ruiz, Antonio Luis, (1996) *Principales líneas de investigación en didáctica de las ciencias sociales*, Universidad de Jaén, Jaén.
- HOLLOWAY, G.E.T (1982): *Concepción del espacio en el niño según Piaget*, Paidós educador, Barcelona.
- KAMII, C. e DE VRIES, R. (1983): *La teoría de Piaget en la educación preescolar*, Aprendizaje Visor, Madrid.
- LOPEZ FACAL, R.(1992): Mapas conceptuales y enseñanza de las CC.SS. Aula nº 8.
- LLOPIS, C. (1987): *Los recursos en una enseñanza renovada de las Ciencias Sociales*. Edit. Narcea. Madrid.
- NOEI LUC, J. (1992): *La enseñanza de la Historia a través del medio*. Edit. Cincel. Madrid.
- Matemáticas, Ciencias Naturales y Sociales....* Edit. Cincel. Madrid.
- PACHT, O. (1980): *Historia del Arte y metodología*. Edit. Alianza. Madrid.
- POZO, I. (1985): *El niño y la historia*, MEC, Madrid.
- RÍO BARXA, F.Xavier, (1981): *Didáctica da Xeografía*, Manuais, Galaxia, Vigo.
- SERPEL. R. (1992): *Influencia de la cultura sobre el comportamiento*. Edit. Pascal. Madrid.
- TARRIO FILEZ., J.A. (1988): *Cultura e tradicións populares en Galicia*. Edit. O Castro. La Coruña.
- VIOQUE, J. (1986): *La utilización de la Prensa en la Escuela*. Edit. Cincel. Madrid.
- VV.AA (1990): *La educación infantil: 0-6 años. Descubrimiento de sí mismo y el entorno*, Paidotribo, Barcelona.
- VV.AA (1989), *Pedagogía de la escuela infantil*, Santillana, Madrid.
- VV.AA (2000), *El proyecto Spectrum. Construir sobre las capacidades infantiles*. Vol. 1, Morata, Madrid.
- ZAVALA, I. M. (1995): *Como trabajar los contenidos procedimentales en el aula*. Edit. Grao. Barcelona.

Recomendacións

Outros comentarios

É preciso que o alumnado sexa constante no seu labor diario, tanto na súa asistencia ás clases como na entrega de materiais que a profesora solicite. Debe procurarse traballar diariamente para evitar acumulación de tarefas.

O alumnado debe en todo momento valerse do seu propio esforzo, xa que só deste xeito, pode lograr os seus éxitos.
